

Osýpky – aktuálny epidemiologický problém

Osýpky (lat. *Morbilli*) sú vysoko infekčné exantémové ochorenie, ktoré u nás pred zavedením povinného očkovania v roku 1969 patrilo k najzávažnejším infekčným chorobám v detskom veku. Pôvodcom choroby je **paramyxovírus**. Po prekonaní ochorenia vzniká celoživotná imunita. Výskyt osýpok na našom území je vďaka vysokej preočkovanosťi sporadicky a väčšinou sa jedná o zavlečenie choroby z iných štátov. V SR sa v roku 2017 vyskytlo 7 prípadov osýpok. V roku 2016 a 2017 spôsobili osýpky v krajinách EÚ spolu 46 úmrtí. Najviac sa vyskytovali v Rumunsku, Taliansku a Nemecku. Vzhľadom na vysokú nákazlivosť osýpok nie je vylúčený výskyt ďalších prípadov. **Odmietanie očkovania, migrácia, nedostatočná zaočkovanosť v iných krajinách, cestovanie osôb** napr. za prácou - to všetko sú faktory, ktoré môžu spôsobiť rýchlejšie šírenie infekčných ochorení a nárast prípadov v oblastiach, kde nie je zabezpečená tzv. **kolektívna imunita**.

Inkubačná doba sa pohybuje v rozmedzí 8-12 dní. Prenos nákazy prebieha vzdušnou cestou. V priebehu ochorenia poznáme dve štádia: katarálne a exantémové. Katarálne štádium charakterizuje nádcha, kašeľ, zapálené očné spojivky a teplota. Chorý je infekčný a táto infekciozita pretrváva až do 6.-7. dňa po vzniku vyrážky. Môžu však nastať aj komplikácie: vírusová intersticiálna pneumónia, laryngotracheitída alebo vzácnejšie encefalitída. Častejšie sú však komplikácie vyplývajúce z bakteriálnej superinfekcie: otitídy, sinusitídy a bronchopneumónie. Vzácnu chorobnou jednotkou je subakútna sklerotizujúca panencefalitída spôsobená perzistenciou vírusu osýpok v centrálnom nervovom systéme. Riziko jej vzniku po prekonaní osýpok je mnohonásobne vyššie (8,5 prípadov na 1 milión ochorení) ako po vakcinácii (0,7 prípadov na 1 milión dávok vakcíny).

Typické katarálne štádium, charakter exantému a podrobná epidemiologická anamnéza vedú väčšinou **k správnej diagnóze, ktorú je však potrebné vždy sérologicky overiť dôkazom špecifických protilátok**. Anamnestický údaj o vakcinácii nevyklučuje manifestáciu ochorenia, preto pri klinickom podozrení vyšetrujeme u chorého protilátky v triede IgG a IgM. Na začiatku ochorenia je možné pokúsiť sa o izoláciu vírusu z nosohltanu alebo spojiviek.

Terapia je symptomatická. Chorého je potrebné izolovať do siedmeho dňa výsevu exantému. Vzácne komplikácie charakteru encefalitídy vyžadujú kvalitnú podpornú terapiu. Bakteriálne superinfekcie sa liečia antibiotikami.

Snaha o celosvetovú eradikáciu osýpok zlyháva v dôsledku nízkej preočkovanosťi detí v ázijských a afrických krajinách, lebo vysoká nákazlivosť ochorenia vyžaduje preočkovanosť populácie minimálne 90%. Vzhľadom na súčasnú epidemiologickú situáciu sa osýpky na našom území môžu objaviť, preto je potrebné do diferenciálnej diagnostiky zahrnúť aj toto ochorenie. Už v tomto roku sa začne realizovať imunologický prehľad obyvateľov SR, ktorý bol naposledy vypracovaný v roku 2002. Výsledky by mohli byť kompletne do konca roka 2018, prípadne v prvej polovici roku 2019.

Naše laboratórium AdLa s. r. o., Prešov ponúka v prípade diagnostiky exantémových ochorení možnosť sérologického vyšetrenia špecifických protilátok proti osýpkam v triede IgG a IgM.